ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1969

Vyhlásené: 15.03.1969 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

16

VYHLÁŠKA

Ministerstva zahraničných vecí

z 27. decembra 1968

o Dohovore o tranzitnom obchode vnútrozemských štátov

Dňa 8. júla 1965 bol v New Yorku dojednaný Dohovor o tranzitnom obchode vnútrozemských štátov. V mene Československej socialistickej republiky bol Dohovor podpísaný v New Yorku 10. decembra 1965. Prezident republiky Dohovor ratifikoval a ratifikačná listina bola 8. augusta 1967 uložená u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, depozitára Dohovoru. Dohovor nadobudol na základe svojho článku 20 ods. 1 platnosť 9. júnom 1967. Pre Československú socialistickú republiku nadobudol podľa článku 20 ods. 2 platnosť 7. septembrom 1967. Český preklad Dohovoru sa vyhlasuje súčasne.*) Overená kópia Dohovoru je uložená v archíve Ministerstva zahraničných vecí. Minister: v z. Ing. Kohout v. r.

DOHOVOR

o tranzitnom obchode vnútrozemských štátov

Preambula

Členské štáty tohto Dohovoru

pripomínajúc, že článok 55 Charty Spojených národov žiada, aby Spojené národy vytvárali čo najpriaznivejšie podmienky pre hospodársky pokrok a riešenie medzinárodných hospodárskych problémov,

konštatujúc, že rezolúcia Valného zhromaždenia č. 1028 (XI) o vnútrozemských krajinách a rozšírení medzinárodného obchodu, ktorá uznávajúc „...potrebu vnútrozemských krajín mať primerané možnosti prechodu, ak sa má podporiť medzinárodný obchod“ nabáda vlády členských štátov, „... aby plne uznali potreby vnútrozemských členských štátov v oblasti tranzitného obchodu a v dôsledku toho im poskytli v tomto ohľade primerané možnosti podľa medzinárodného práva a praxe, majúc na mysli budúce potreby vyplývajúce z ekonomického rozvoja vnútrozemských krajín“,

pripomínajúc článok 2 Dohovoru o širom mori, v ktorom sa hovorí, že vzhľadom na to, že šíre more je otvorené všetkým štátom, nemôže si žiadny štát platne robiť nároky, že podrobí akúkoľvek jeho časť svojej suverenite, a článok 3 spomínaného Dohovoru, ktorý znie:

„1. Aby mohli požívať slobodu mora za rovnakých podmienok ako pobrežné štáty, majú mať vnútrozemské štáty voľný prístup k moru. Za tým účelom štáty ležiace medzi morom a vnútrozemským štátom poskytnú po spoločnej dohode s ním a v súlade s platnými medzinárodnými dohovormi:

a) vnútrozemskému štátu slobodný prechod cez svoje územie na základe reciprocity;

b) lodiam plaviacim sa pod vlajkou tohto štátu rovnaké zaobchádzanie ako vlastným lodiam alebo lodiam ktoréhokoľvek iného štátu, pokiaľ ide o prístup do námorných prístavov a ich používanie.

2. Štáty ležiace medzi morom a vnútrozemským štátom budú riešiť na základe spoločnej dohody s ním, a berúc do úvahy práva pobrežného alebo tranzitného štátu a zvláštne podmienky vnútrozemského štátu, všetky otázky týkajúce sa slobody tranzitu a rovnakého nakladania v prístavoch v prípade, že tieto štáty by už neboli zmluvnými stranami platných medzinárodných dohovorov“,

potvrdzujúc ďalej uvedené zásady prijaté na konferencii Spojených národov o obchode a rozvoji s tým, že tieto zásady spolu navzájom súvisia a že každá z nich sa má vykladať v závislosti od ostatných zásad:

Prvá zásada

Uznanie práva každého vnútrozemského štátu na voľný prístup k moru je nevyhnutnou zásadou pre rozšírenie medzinárodného obchodu a hospodárskeho rozvoja.

Druhá zásada

Plavidlá plaviace sa pod vlajkou vnútrozemského štátu majú v teritoriálnych a vnútorných vodách rovnaké práva a má sa s nimi rovnako zaobchádzať ako s plavidlami pobrežných štátov, okrem štátu teritoriálneho.

Tretia zásada

Aby mohli používať slobodu mora za rovnakých podmienok ako pobrežné štáty, vnútrozemské štáty musia mať voľný prístup k moru. Na tento účel štáty ležiace medzi morom a vnútrozemským štátom poskytnú po spoločnej dohode s ním a v súlade s platnými medzinárodnými dohovormi lodiam majúcim vlajku tohto štátu rovnaké zaobchádzanie ako vlastným lodiam alebo lodiam ktoréhokoľvek iného štátu, pokiaľ ide o prístup do námorných prístavov alebo ich používanie.

Štvrtá zásada

Aby sa plne podporoval hospodársky rozvoj vnútrozemských štátov, všetky ostatné štáty im povolia na základe reciprocity právo na slobodný a neobmedzený prechod takým spôsobom, aby mali slobodný prístup k regionálnemu a medzinárodnému obchodu za všetkých okolností a pre všetok tovar.

Tovar pri prechode nepodlieha povinnosti preclenia.

Dopravné prostriedky pri prechode nemajú podliehať osobitným daniam alebo poplatkom vyšším ako tým, ktoré sa uvaľujú na použitie dopravných prostriedkov tranzitného štátu.

Piata zásada

Tranzitný štát zachovávajúci si plnú suverenitu nad svojím územím má právo urobiť všetky nevyhnutné opatrenia, aby zabezpečil, že uplatňovanie práva slobodného a neobmedzeného prechodu sa nijako nedotkne jeho právoplatných záujmov akéhokoľvek druhu.

Šiesta zásada

Aby sa urýchlil vývoj smerujúci k všeobecnému vyriešeniu osobitných a jednotlivých problémov obchodu a rozvoja vnútrozemských štátov v rozličných zemepisných oblastiach, všetky štáty budú podporovať uzavretie regionálnych a iných medzinárodných dohôd.

Siedma zásada

Výhody a osobitné práva udelené vnútrozemským štátom vzhľadom na ich zvláštnu zemepisnú polohu sú vyňaté z pôsobnosti doložky najvyšších výhod.

Ôsma zásada

Zásady, ktorými sa spravuje právo vnútrozemských štátov na voľný prístup k moru, nijako nerušia platné dohody týkajúce sa týchto problémov medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými stranami, ani nevytvárajú prekážku, pokiaľ ide o uzavretie takýchto dohôd v budúcnosti za predpokladu, že nevytvoria režim, ktorý by bol menej priaznivý ako vyššie spomínané ustanovenia alebo ktorý by bol s nimi v rozpore,

dohodli sa takto:

Článok 1

Definície

Podľa tohto Dohovoru

a) pod pojmom „vnútrozemský štát“ sa rozumie zmluvný štát, ktorý nemá morské pobrežie;

b) pod pojmom „tranzitná doprava“ sa rozumie prevoz tovaru vrátane nesprevádzaných batožín cez územie zmluvného štátu medzi vnútrozemským štátom a morom, ak prevoz je časťou celkovej cesty, ktorá sa začína alebo sa končí na území tohto vnútrozemského štátu a ktorá zahŕňa námornú dopravu, ktorá priamo predchádza takémuto prevozu alebo po ňom nasleduje. Prekladanie, skladovanie, vyloženie a znovunaloženie a zmena spôsobu dopravy tovaru, ako aj zmontovanie, rozmontovanie alebo znovu zmontovanie strojového zariadenia a rozmerného

tovaru nevylúči prevoz tovaru z definície „tranzitná doprava“ za predpokladu, že akákoľvek takáto operácia sa urobí iba s cieľom uľahčenia dopravy. Nijaké ustanovenie tohto odseku sa nebude vykladať tak, že ukladá ktorémukoľvek zmluvnému štátu povinnosť zriadiť alebo povoliť zriadiť na jeho území stále zariadenia pre takéto zmontovanie, rozmontovanie alebo znovuzmontovanie;

c) pod pojmom „tranzitný štát“ sa rozumie každý zmluvný štát ležiaci medzi vnútrozemským štátom a morom, či má alebo nemá morské pobrežie, a cez územie ktorého prechádza „tranzitná doprava“;

d) pod pojmom „dopravné prostriedky“ sa rozumie:

i) všetok železničný park, námorné a riečne plavidlá a všetky cestné vozidlá;

ii) ak to vyžaduje miestna situácia, nosiči a ťažné zvieratá;

iii) ak sa na tom dohodnú príslušné zmluvné štáty, iné dopravné prostriedky, ako aj potrubia a plynovody; ak sa používajú pre tranzitnú dopravu podľa znenia tohto článku.

Článok 2
Sloboda tranzitu

1. Sloboda tranzitu je zabezpečená podľa ustanovení tohto Dohovoru pre tranzitnú dopravu a dopravné prostriedky. Opatrenia prijaté zmluvnými štátmi pre riadenie a uskutočňovanie dopravy cez ich územie, s výhradou iných ustanovení tohto Dohovoru, budú uľahčovať tranzitnú dopravu na obvyklých cestách vzájomne prijateľných pre tranzitnú dopravu pre príslušné zmluvné štáty. V súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru nebude sa robiť rozdiel, pokiaľ ide o miesto pôvodu, odchodu, vstupu a výstupu alebo určenia tovaru, ani pokiaľ ide o akékoľvek okolnosti týkajúce sa vlastníctva tovaru alebo vlastníctva, miesta registrácie alebo vlajky lodí, cestných vozidiel alebo iných použitých dopravných prostriedkov.

2. Pravidlá pre používanie dopravných prostriedkov, ktoré budú prechádzať časťou alebo celým územím iného zmluvného štátu, určia sa na základe vzájomnej dohody príslušných zmluvných štátov, pričom sa bude brať zreteľ na mnohostranné medzinárodné dohovory, ku ktorým tieto štáty pristúpili.

3. Každý zmluvný štát v súlade so svojimi zákonmi, predpismi a nariadeniami povolí prechod cez svoje územie alebo prístup na svoje územie osobám, cesta ktorých je nevyhnutná pre tranzitnú dopravu.

4. Zmluvné štáty povolia prechod cez svoje teritoriálne vody podľa zásad medzinárodného obyčajového práva alebo podľa ustanovení príslušných medzinárodných dohovorov, ako aj podľa svojich vnútroštátnych predpisov.

Článok 3

Clá a osobitné tranzitné poplatky

Tranzitná doprava nepodlieha na území tranzitného štátu clám alebo akejkoľvek inej dani, či poplatku, ktorý sa vyberá z dovozu alebo vývozu, ani osobitnému poplatku v súvislosti s tranzitom. Pri tejto tranzitnej doprave možno však vyberať poplatky určené výlučne na úhradu výdavkov za dozor a správnych výdavkov, ktoré vznikli pri tomto tranzite. Sadzba všetkých takýchto poplatkov musí čo najviac zodpovedať výdavkom, ktoré majú kryť, a s výhradou tejto podmienky tieto poplatky musia sa ukladať len za podmienok rovnosti ustanovených v článku 2 ods. 1.

Článok 4

Dopravné prostriedky a tarify

1. Zmluvné štáty sa zaväzujú poskytovať podľa svojich možností na miestach vstupu a výstupu, a ak sa to žiada, na miestach prekladu, zodpovedajúce dopravné prostriedky a manipulačné zariadenia tak, aby tranzitná doprava prebiehala bez neodôvodneného zdržania.

2. Zmluvné štáty sa zaväzujú určiť pre tranzitnú dopravu za používanie zariadení v prevádzke alebo správe štátu tarify alebo poplatky tak, aby so zreteľom na podmienky dopravy a na obchodnú konkurenciu boli spravodlivé, a to tak čo do výšky určených podmienok, ako aj spôsobu použitia. Tieto tarify alebo poplatky určia sa tak, aby čo najviac uľahčovali tranzitnú dopravu a aby neboli vyššie ako tarify alebo poplatky určené zmluvnými štátmi na dopravu tovaru cez ich územie z krajín s prístupom k moru. Ustanovenia tohto odseku sa vzťahujú aj na sadzby a poplatky požadované pri tranzitnej doprave za používanie zariadení v prevádzke alebo správe podnikov alebo jednotlivcov v tých prípadoch, v ktorých sadzby alebo poplatky určuje alebo kontroluje zmluvný štát. Pod pojmom „zariadenia“ rozumejú sa v tomto odseku dopravné prostriedky, prístavné zariadenia a dopravné cesty, za používanie ktorých sa vyberajú dane alebo poplatky.
3. V prípade, že by na vodných cestách, ktoré sa používajú na tranzit, boli zriadené monopolné vlečné služby, organizácie týchto služieb musia byť usporiadané tak, aby plavbe lodí nerobili ťažkosti.
4. Ustanovenia tohto článku budú sa používať za podmienok rovnosti, ako je určené v článku 2 ods. 1.

Článok 5

Metódy a dokumentácia týkajúce sa ciel, dopravy atď.

1. Zmluvné štáty sa zaväzujú používať také správne a colné opatrenia, ktoré umožnia slobodnú, neprerušenú a plynulú tranzitnú dopravu. Ak to bude nevyhnutné, začnú rokovanie, aby sa dohodli o opatreniach zabezpečujúcich a zjednodušujúcich tento tranzit.
2. Zmluvné štáty sa zaväzujú používať zjednodušenú dokumentáciu a urýchlený postup pri colnom, dopravnom a inom administratívnom konaní týkajúcom sa tranzitnej dopravy pre celú tranzitnú cestu na svojom území, vrátane prekladania, skladovania, vyloženia a znovunaloženia a zmeny spôsobu dopravy, pokiaľ k nim počas takejto cesty dôjde.

Článok 6

Uskladnenie tranzitného tovaru

1. Podmienky pre uskladnenie tranzitného tovaru na miestach vstupu, výstupu a na miestach na ceste v tranzitných štátoch môžu sa určiť na základe dohôd medzi príslušnými štátmi. Tranzitné štáty poskytnú aspoň také výhodné podmienky pre uskladnenie ako poskytujú tovaru vyvážanému alebo dovážanému ich vlastnou krajinou.
2. Sadzby a poplatky sa určia podľa článku 4.

Článok 7

Zdržanie alebo ťažkosti pri tranzitnej doprave

1. S výnimkou prípadov vyššej moci zmluvné štáty urobia všetky opatrenia, aby zabránili zdržaniu alebo obmedzeniu tranzitnej dopravy.
2. Ak by došlo k zdržaniu alebo iným ťažkostiam v tranzitnej doprave, príslušné úrady tranzitného štátu alebo štátov a vnútrozemského štátu budú spolupracovať pri ich rýchlom odstránení.

Článok 8

Slobodné pásma a iné colné úľavy

Pre uľahčenie tranzitnej dopravy budú sa môcť zriadiť slobodné pásma alebo iné colné úľavy vo vstupných a výstupných prístavoch v tranzitných štátoch na základe dohody medzi týmito štátmi a vnútrozemskými štátmi.

Výhody tejto povahy môžu sa poskytnúť aj v prospech vnútrozemských štátov v iných tranzitných štátoch, ktoré nemajú morské pobrežie alebo námorné prístavy.

Článok 9

Poskytnutie väčších výhod

Tento Dohovor v nijakom prípade neznamená odňatie väčších výhod pre tranzit ako sú tie, ktoré z neho vyplývajú a ktoré sa poskytli za podmienok zlučiteľných s jeho zásadami a ktoré boli dohodnuté medzi zmluvnými štátmi alebo udelené jedným z nich. Dohovor taktiež štátom nijako nezakazuje poskytovať v budúcnosti podobné väčšie výhody.

Článok 10

Vzťah k doložke najvyšších výhod

1. Zmluvné štáty sa zhodujú v tom, že výhody a osobitné práva udelené týmto Dohovorom vnútrozemským štátom s ohľadom na ich zvláštnu zemepisnú polohu sú vyňaté z účinnosti doložky najvyšších výhod. Vnútrozemský štát, ktorý nepristúpil k tomuto Dohovoru, môže žiadať výhody a osobitné práva udelené vnútrozemským štátom podľa tohto Dohovoru len na základe doložky najvyšších výhod, ktoré sú obsiahnuté v zmluve medzi takýmto vnútrozemským štátom a zmluvným štátom poskytujúcim takéto osobitné práva a výhody.
2. Ak zmluvný štát poskytne vnútrozemskému štátu väčšie výhody alebo osobitné práva ako tie, ktoré predvída tento Dohovor, tieto výhody alebo osobitné práva môžu obmedziť na tento vnútrozemský štát, okrem ak by neposkytnutie týchto výhod alebo osobitných práv inému vnútrozemskému štátu bolo v rozpore s doložkou najvyšších výhod, dojednanou v zmluve medzi týmto iným vnútrozemským štátom a zmluvným štátom, ktorý poskytuje tieto výhody alebo osobitné práva.

Článok 11

Výnimky z Dohovoru z dôvodov verejného zdravia, bezpečnosti a ochrany duševného vlastníctva

1. Žiadny zo zmluvných štátov nie je týmto Dohovorom viazaný, aby povolil prechod osobám, ktorým vstup na jeho územie je zakázaný, alebo prevoz tovaru takého druhu, ktorého dovoz je zakázaný, či už z dôvodov morálnych, z dôvodov zdravia alebo bezpečnosti, alebo ako preventívne opatrenia proti chorobám zvierat alebo rastlín alebo nákaze.
2. Každý zmluvný štát má právo urobiť predbežné a nevyhnutné opatrenia, aby sa ubezpečil, že osoby a tovar, najmä tovar podliehajúci monopolu, sú skutočne v tranzite a že dopravné prostriedky sa skutočne používajú na prepravu takého tovaru, ako aj chrániť bezpečnosť dopravných ciest a prostriedkov.
3. Tento Dohovor sa nijako nedotýka opatrení, ktoré zmluvný štát môže považovať za potrebné podľa ustanovení všeobecného medzinárodného dohovoru, či už celosvetového alebo regionálneho charakteru, ktorého je stranou, alebo či taký dohovor už bol uzavretý v čase uzavretia tohto Dohovoru alebo či už bude uzavretý neskôr, pokiaľ sa také ustanovenia týkajú:
   a) vývozu, dovozu alebo prevozu určitého druhu tovaru, ako sú narkotiká, iné nebezpečné drogy alebo zbrane; alebo
   b) ochrany priemyselného, literárneho a umeleckého vlastníctva alebo ochrany obchodného mena, údajov o proveniencii tovaru alebo označenia jeho pôvodu a potlačovania nejakej súťaže.
4. Tento Dohovor nijako nebráni ktorémukoľvek zmluvnému štátu, aby urobil akékoľvek nevyhnutné opatrenia na ochranu svojich životných záujmov týkajúcich sa jeho bezpečnosti.

Článok 12
Výnimky v prípade mimoriadneho stavu

Výnimočne a na dobu čo najkratšiu môžu sa urobiť všeobecné alebo osobitné opatrenia odchyľujúce sa od ustanovení tohto Dohovoru, ku ktorým by zmluvný štát bol nútený pristúpiť v prípade mimoriadneho stavu ohrozujúceho jeho politickú existenciu alebo bezpečnosť, pričom zásadu slobody tranzitu treba vždy zachovať v tomto čase v najväčšej možnej miere.

Článok 13
Aplikácia Dohovoru v čase vojny

Tento Dohovor neustanovuje práva a povinnosti vojnových a neutrálnych strán v čase vojny. Dohovor jednako zostane v platnosti v čase vojny, pokiaľ bude zlučiteľný s ich právami a povinnosťami.

Článok 14
Záväzky podľa Dohovoru a práva a povinnosti členov Organizácie Spojených národov

Tento Dohovor neukladá žiadnemu zo zmluvných štátov akýkoľvek záväzok, ktorý by bol v rozpore s jeho právami a povinnosťami ako člena Organizácie Spojených národov.

Článok 15
Reciprocita

Ustanovenia tohto Dohovoru budú sa vykonávať na základe reciprocity.

Článok 16
Riešenie sporov

1. Akýkoľvek spor, ktorý by vznikol o výklade alebo vykonávaní ustanovení tohto Dohovoru a ktorý by sa nemohol vyriešiť rokovaním alebo inými zmierovacími prostriedkami za deväť mesiacov, bude na žiadosť ktorejkoľvek zo strán predložený na rozhodcovské konanie. Rozhodcovská komisia bude zložená z troch členov. Každá strana v spore vymenuje jedného člena komisie, zatiaľ čo tretí člen komisie, ktorý bude predsedom, bude vybratý na základe spoločnej dohody medzi stranami. Ak sa strany nezhodnú na vymenovaní tretieho člena v období troch mesiacov, vymenuje tohto člena prezident Medzinárodného súdneho dvora. V prípade, že ktorákoľvek strana neuskutoční vymenovanie v období troch mesiacov, nevyhnutné vymenovania uskutoční prezident Medzinárodného súdneho dvora.
2. Rozhodcovská komisia rozhodne o otázkach, ktoré jej budú predložené, jednoduchou väčšinou a jej rozhodnutia budú pre strany záväzné.
3. Rozhodcovské komisie alebo iné medzinárodné orgány poverené vyriešením sporov podľa tohto Dohovoru budú prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov informovať ostatné zmluvné štáty o existencii a povahe sporov a o podmienkach pre ich riešenie.

Článok 17
Podpis

Tento Dohovor bude do 31. decembra 1965 otvorený na podpis pre všetky štáty, ktoré sú členmi Organizácie Spojených národov alebo niektorej odbornej organizácie, alebo štátom, ktoré sú členmi Štatútu Medzinárodného súdneho dvora, a pre každý iný štát, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzve, aby sa stal zmluvnou stranou tohto Dohovoru.

Článok 18

Ratifikácia

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 19

Prístup

Tento Dohovor bude otvorený na prístup ktorémukoľvek štátu, ktorý patrí do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 17. Listiny o prístupe budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 20

Vstup do platnosti

1. Tento Dohovor nadobudne platnosť tridsiaty deň po dni uloženia ratifikačných listín alebo listín o prístupe najmenej dvoch vnútrozemských štátov a dvoch tranzitných prímorských štátov.
2. Pre každý štát, ktorý ratifikuje Dohovor alebo k nemu pristúpi po uložení ratifikačných listín alebo listín o prístupe nevyhnutných pre vstup tohto Dohovoru do platnosti v súlade s odsekom 1 tohto článku, nadobudne Dohovor platnosť tridsiaty deň po tom, keď tento štát uloží svoju ratifikačnú listinu alebo listinu o prístupe.

Článok 21

Revízia

Na žiadosť jednej tretiny zmluvných štátov a so súhlasom väčšiny zmluvných štátov generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolá konferenciu s cieľom revízie Dohovoru.

Článok 22

Oznamovacia povinnosť generálneho tajomníka

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí všetky štáty patriace do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 17:

a) o podpisoch tohto Dohovoru a o uložení ratifikačných listín alebo listín o prístupe podľa článku 17, 18 a 19;

b) o dni, keď tento Dohovor nadobudne platnosť podľa článku 20;

c) o žiadostiach o revíziu podľa článku 21.

Článok 23

Autentické znenie

Originál tohto Dohovoru, ktorého anglické, čínske, francúzske, ruské a španielske znenie majú rovnakú platnosť, bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý zašle jeho overené odpisy všetkým štátom patriacim do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 17.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnenci, ktorí boli na to riadne splnomocnení svojimi vládami, tento Dohovor podpísali.

Dané v sídle Organizácie Spojených národov, New York, 8. júla 1965.

*) Tu sa vyhlasuje slovenské znenie.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.